

MULTIDIMENZIONALNA SKALA PERFEKCIONIZMA (MPS-F)

Zubčić T., Vulić-Prtorić A. (2008) **Multidimenzionalna skala perfekcionizma (MPS-F)**, u Penezić Z. i sur. (ur.). *Zbirka psihologijskih skala i upitnika - Svezak 4*; Zadar : Sveučilište u Zadru, 23-35.

Adaptirale: Roberta Crnčić, Sandra Nakić i Ines Roso

Priredile: Anita Vulić – Prtolić i Tajana Zubčić

1. Teorijska osnova

Prema jednoj od najjednostavnijih definicija, perfekcionizam je težnja za nepogrešivošću, a ekstremni perfekcionista su ljudi koji žele biti savršeni u svakom aspektu svog života (prema Flett i Hewitt, 2002). Ipak, različiti teoretičari definiraju perfekcionizam na različite načine, a najvažnija pitanja oko kojih se spore odnose se na to je li perfekcionizam jednodimenzionalan ili višedimenzionalan konstrukt, a ako je višedimenzionalan, koje su to ključne dimenzije koje ga određuju. Također se postavlja i pitanje je li perfekcionizam poželjna (adaptivna) ili nepoželjna (maladaptivna) osobina.

Prvobitno se smatralo da je perfekcionizam jednodimenzionalna, maladaptivna osobina te su se u skladu s tim shvaćanjem prve definicije isključivo fokusirale na sebi usmjerene kognicije, selektivnu pažnju na neuspjeh, kao i na razmišljanje po principu "sve ili ništa". Međutim, novija istraživanja dokazuju višedimenzionalnost tog konstrukta i postojanje ne samo maladaptivnih, već i adaptivnih aspekata perfekcionizma. Frost i sur. (1990) navode nekoliko ključnih obilježja perfekcionizma kao višedimenzionalnog konstrukta, a to su: pretjerano visoki osobni standardi, pretjerana zabrinutost oko pogrešaka u izvedbi, sumnja u kvalitetu vlastite izvedbe, pretjerano naglašavanje preciznosti, reda i organizacije te uloga očekivanja i procjene od strane roditelja. Također smatraju da su negativna samoevaluacija i potreba za eksternim odobravanjem sastavni dio perfekcionizma, te da pretjerana samokritičnost i pretjerana zabrinutost zbog pogrešaka perfekcionista čini ranjivim za različite psihičke poremećaje. Iz takve definicije perfekcionizma, autori razvijaju skalu (*Multidimensional Perfectionism Scale, MPS - F*) koja sadrži 35 čestica raspoređenih u 6 subskala: *Zabrinutost zbog pogrešaka, Dvojba u vlastite aktivnosti, Osobni standardi, Roditeljska očekivanja, Roditeljska prigovaranja i Organiziranost*.

Hewitt i Flett (1989, 1990, 1991b; prema Flett i Hewitt, 2002) također dokazuju višedimenzionalnost konstrukta perfekcionizma te razlikuju tri dimenzije perfekcionistačkog ponašanja: *Sebi – usmjeren* (osoba sebi postavlja visoke standarde i ciljeve i motivirana je za postizanje savršenstva); *Drugima – usmjeren* (osoba ima vrlo visoka očekivanja od drugih ljudi i vrlo strogo ocjenjuje njihov uradak) i *Socijalno pripisan perfekcionizam* (osoba percipira da joj drugi postavljaju nerealno visoke ciljeve). Na temelju tih dimenzija konstruirali su skalu koja se sastoji od 45 čestica i predstavlja najpoznatiju i najčešće primjenjivanu skalu perfekcionizma - *Multidimensional Perfectionism Scale, MPS – H*.

Bez obzira na to što se različiti teoretičari ne mogu usuglasiti oko dimenzija perfekcionizma i njegove prirode, dosadašnja istraživanja ukazuju na to da perfekcionizam uključuje niz međusobno povezanih crta od kojih su neke adaptivne, a druge maladaptivne. Stoga se može zaključiti da postoje dva nadređena faktora koja okupljaju sve dosada navedene faktore: *pozitivan (adaptivan)* i *negativan (maladaptivan)*. U istraživanju u kojem su uspoređivali dvije mjere perfekcionizma (MPS - F i MPS - H), Frost i sur. (1993; prema Hawkins, 2005) su proveli faktorsku analizu na subskalnim rezultatima obje skale i dobili dva faktora koja su nazvali *Pozitivna težnja i Maladaptivna zabrinutost zbog evaluacije. Osobni standardi, Organiziranost* (MPS - H), *Sebi - usmjereni perfekcionizam i Drugima - usmjereni perfekcionizam* (MPS - H) formiraju pozitivan (adaptivan) faktor dok *Zabrinutost zbog pogrešaka, Roditeljska prigovaranja, Roditeljska očekivanja, Dvojba u vlastite aktivnosti* (MPS - H) i *Socijalno pripisan perfekcionizam* (MPS - H) formiraju negativan (maladaptivan) faktor.

Hamachek (1978; prema Franco - Paredes, 2005) na temelju definicija perfekcionizma zaključuje da perfekcionizam može biti *normalan* ili *neurotičan*. *Normalan perfekcionizam* se definira kao stremljenje realističnim standardima, a čije ostvarenje vodi osjećaju zadovoljstva i povećanom samopoštovanju. S druge strane, *neurotičan perfekcionizam* se definira kao stremljenje ka pretjerano visokim standardima a motiviran je strahom od neuspjeha i brigom da se ne razočaraju drugi ljudi. Neurotični perfekcionista nisu u stanju osjećati osobno zadovoljstvo postignutim jer u svojim očima nikad nisu dovoljno dobri i uspješni da bi opravdali taj osjećaj.

Istraživanja pokazuju da je perfekcionizam jasno povezan s većim brojem psihičkih poremećaja. Stoga se na njega gleda prvenstveno kao na nepoželjnu osobinu bez obzira što u novije vrijeme sve više prevladava podjela na pozitivne i negativne aspekte perfekcionizma. Istraživanja pokazuju da bi negativni aspekti perfekcionizma mogli biti povezani s anksioznošću, depresijom, suicidalnim mislima, poremećajima hranjenja i opsesivno - kompulzivnim poremećajem.

2. Opis skale

Multidimenzionalna skala perfekcionizma (MPS - F; Frost i sur. 1990) sastoji se od 35 tvrdnji koje mjere perfekcionizam kroz šest dimenzija:

Dimenzija *Osobni standardi* je konceptualizirana kao vrlo visoki osobni standardi i pretjerana važnost koja se pridaje tim visokim standardima pri samoevaluaciji.

Dimenzija *Zabrinutost zbog pogrešaka* je konceptualizirana kao negativne reakcije na pogreške, tendencija ka interpretiranju pogrešaka kao jednakih neuspjehu, i tendencija vjerovanju da će osoba izgubiti poštovanje drugih nakon neuspjeha.

Tendencija k vjerovanju da pojedinci roditelji postavljaju visoke ciljeve i da su pretjerano kritični sačinjava dimenziju *Roditeljska očekivanja*, odnosno *Roditeljska prigovaranja*.

Dimenzija *Dvojba u vlastitu izvedbu* opisana je kao osjećaj nesigurnosti u vlastite akcije ili mišljenje, i kao tendencija osjećanju da zadaci nisu zadovoljavajuće završeni.

Naglasak na važnosti i preferiranju reda i organizacije čini zadnju komponentu perfekcionizma, nazvanu *Organiziranost*.

Skala ima zadovoljavajuću pouzdanost; koeficijenti unutarnje konzistencije se kreću od 0,77 do 0,93 dok koeficijent unutarnje konzistencije za cijelu skalu iznosi 0,90.

Dok jedna skupina autora potvrđuje ovakvu šesterofaktorsku strukturu perfekcionizma (Parker i Adkins, 1995a; Parker i Stumpf, 1995), druga skupina autora upozorava da se ovakva struktura ne replicira kroz različite uzorke (Purdon, Antony i Swinson, 1999; Rhèaume, Freeston, Dugas, Letarte i Ladouceur, 1995, prema Hawkins, 2005). Stóber (1998) ističe da dimenzije *Zabrinutost zbog pogrešaka* i *Dvojba u vlastitu izvedbu* te dimenzije *Roditeljska očekivanja* i *Roditeljska prigovaranja* nisu faktorski različite i da spajanje tih dimenzija rezultira četverofaktorskom strukturom perfekcionizma. Četverofaktorska struktura je potvrđena i u istraživanjima koja su proveli Stumpf i Parker (2000), zatim Harvey i sur. (2004) na uzorku odraslih osoba u Australiji, te u istraživanju Hawkinsove (2005) na uzorku australijskih studenata (prema Hawkins, 2005). Ovakvi nalazi ukazuju na potrebu budućih istraživanja faktorske strukture perfekcionizma konceptualizirane od strane Frostove i sur. (1990) na različitim uzorcima.

U sklopu istraživanja kojeg su provele Crnčić, Nakić i Roso (2006), a s ciljem provjere metrijskih karakteristika *Multidimenzionalne skale perfekcionizma* Frostove i sur., tvrdnje spomenute skale su prevedene na hrvatski jezik. Prevedena skala primijenjena je na uzorku srednjoškolaca (N=104) i studenata prve godine (N=25). Provedenim faktorsko analitičkim postupcima dobivena je peterofaktorska struktura perfekcionizma koja je uključivala sljedeće faktore: *Zabrinutost zbog pogrešaka*, *Organiziranost*, *Roditeljska očekivanja* i *prigovaranja*, *Dvojbe oko aktivnosti* i *Osobni standardi*.

2.1. Uputa i način bodovanja

Ispitanik odgovara tako da procjenjuje stupanj svog slaganja s pojedinom tvrdnjom na skali Likertova tipa od pet stupnjeva (od 1-*potpuno se slažem* do 5-*potpuno se ne slažem*). Ukupan rezultat računa se kao zbroj procjena pojedinih čestica na svim subskalama osim na subskali *Organiziranost*. Čestice koje se odnose na organiziranost ne uzimaju se u obzir prilikom računanja ukupnog rezultata skale radi niskih korelacija te subskale s ostalim subskalama, kao i sa sumom svih čestica skale perfekcionizma (**Tablica 1**). Individualni rezultat na svakoj od šest subskala perfekcionizma predstavlja zbroj procjena onih čestica od kojih se ta subskala sastoji. Pri tome se obrnuto boduje tvrdnja pod rednim brojem 35.

3. Psihometrijske osobine

Multidimenzionalna skala perfekcionizma primijenjena je na uzorku od 164 učenice opće gimnazije u Zadru, a obuhvaćene su učenice drugog (N=82) i trećeg razreda (N=82). Faktorskom analizom provedenom na česticama *Multidimenzionalne skale perfekcionizma* ekstrahirano je šest faktora koja objašnjavaju ukupno 57,89% varijance: *Zabrinutost zbog pogrešaka* (12,40% varijance), *Organiziranost* (10,87%), *Roditeljska očekivanja* (7,44%), *Osobni standardi* (11,06%), *Dvojba u vlastitu izvedbu* (8,49%) i *Roditeljska prigovaranja* (7,63%). Dobivena faktorska struktura je u skladu sa strukturom koju su dobili Frost i sur. (1990).

S obzirom na dobivene rezultate u daljnjoj statističkoj obradi trebalo je provjeriti je li opravdano rezultat na skali izraziti zbrojem bodova na svih 35 čestica. U tu svrhu provedena je faktorska analiza s ograničenjem na jedan faktor pri čemu se pokazalo da sve čestice nemaju zadovoljavajuće visoka zasićenja. Konkretno se radi o česticama pod rednim brojem 2, 6, 7, 8, 27, 29, 31 i 35. Također su utvrđene povezanosti između dobivenih šest faktora *Multidimenzionalne skale perfekcionizma*, te se pokazalo da faktor nazvan *organiziranost* korelira samo s faktorom nazvanim *osobni standardi* (**Tablica 1**). S obzirom na ovakvu strukturu ukupan rezultat nije opravdano računati zbrojem bodova na svih 35 čestica.

Tablica 1. Prikaz korelacija (Pearsonov koeficijent korelacije) između subskala *Multidimenzionalne skale perfekcionizma* (N=163).

	1	2	3	4	5	6	7
1. Zabrinutost zbog pogrešaka	1,00	0,07	0,40*	0,51*	0,59*	0,46*	0,80*
2. Organiziranost		1,00	0,10	0,24*	0,13	-0,05	0,41*
3. Roditeljska očekivanja			1,00	0,30*	0,31*	0,51*	0,62*
4. Osobni standardi				1,00	0,39*	0,25*	0,76*
5. Dvojba u vlastitu izvedbu					1,00	0,38*	0,70*
6. Roditeljska prigovaranja						1,00	0,56*
7. Perfekcionizam							1,00

*P < 0,05

Pouzdanost *Multidimenzionalne skale perfekcionizma* provjerena je koeficijentima unutrašnje konzistencije tipa Cronbach alpha. Prema dobivenim rezultatima subskale pokazuju zadovoljavajuću pouzdanost: *Zabrinutost zbog pogrešaka* – 0,859; *Organiziranost* – 0,873; *Roditeljska očekivanja* – 0,799; *Osobni standardi* – 0,795; *Dvojba u vlastitu izvedbu* – 0,772; *Roditeljska prigovaranja* – 0,609. Prosječna korelacija među česticama svake subskale iznosi redom: 0,415; 0,550; 0,452; 0,357; 0,474; 0,30. Psihometrijske karakteristike *Multidimenzionalne skale perfekcionizma* navedene su u **Tablici 2**.

Tablica 2. Osnovni deskriptivni parametri *Multidimenzionalne skale perfekcionizma* i njezinih subskala (CM-zabrinutost zbog pogrešaka; O-organiziranost; PE-roditeljska očekivanja; PS-osobni standardi; D-sumnja u vlastitu izvedbu; PC-roditeljska prigovaranja).

	CM (9)	O (6)	PE (5)	PS (7)	D (4)	PC (4)	MPS-F
Redni broj tvrdnji po subskalama	9,10,13,14,18,21,23,25,34	2,7,8,27,29,31	1,11,15,20,26	4,6,12,16,19,24,30	17,28,32,33	3,5,22,35	
Aritmetička sredina	18,52	21,97	11,71	20,77	10,08	7,34	70,88
Medijan	18,00	23,00	11,00	20,00	10,00	7,00	68,95
Standardna devijacija	6,31	5,17	4,63	5,58	3,68	2,88	17,97
Raspon	8-40	6-30	5-25	9-35	4-20	4-20	39-126
(A)simetričnost	0,646	-0,456	0,466	0,356	0,407	1,14	0,535
Spljoštenost	0,321	-0,077	-0,130	-0,218	-0,050	1,90	-0,114
K-S test normalnosti distribucije	0,089 p<0,20	0,088 p<0,20	0,076 p>0,20	0,079 p>0,20	0,075 p>0,20	0,127 P<0,05	0,080 p>0,20
Cronbach alfa	0,859	0,873	0,799	0,795	0,772	0,610	0,905
Prosječna korelacija među česticama	0,415	0,550	0,452	0,357	0,474	0,297	0,230

LITERATURA:

Crnčić, R., Nakić, S., Roso, I. (2006). Validacija Multidimenzionalne skale perfekcionizma. Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju, Neobjavljen rad.

Franco – Paredes, K., Mancilla – Díaz, J. M., Vázquez – Arévalo, R., López – Aguilar, X., Álvarez – Rayón, G. (2005). Perfectionism and eating disorders: A review of the literature. *European Eating Disorders Review*, 13, 61 – 70.

Flett, G.L., Hewitt, P.L. (2002). Perfectionism and maladjustment: An overview of theoretical, definitional, and treatment issues. U: Flett, G.L., Hewitt, P.L. (ur.). *Perfectionism: Theory, research, and treatment. US: American Psychological Association.*

Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C., Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research*, Vol. 14, No. 5, 449 – 468.

Hawkins, C.C. (2005). A clarification of multidimensionality and perfectionist typology with the Frost Multidimensional Perfectionism Scale. *Presented at the annual AARE Conference, Parramatta, Sydney.*